

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о ректора Херсонського
державного університету
Н. ПЮХТЕНКО

« 28 » 08 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
(ЛІТЕРАТУРНО-КРАЄЗНАВЧОЇ)

Факультет української філології та журналістики

Кафедра української літератури

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітня програма 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Курс 3

Ступінь вищої освіти бакалавр

Форма навчання денна

Херсон 2019/2020 н. р.

Програма розроблена:

Демченко А.В. – кандидаткою філологічних наук, доценткою кафедри української літератури;

Цепкало Т.О. – кандидаткою філологічних наук, старшою викладачкою кафедри української літератури

Роботу програму затверджено на засіданні
кафедри української літератури
(протокол № 1 від "23" серпня 2019 року)
Завідувачка кафедри української літератури
 доцентка А. В. Демченко

Схвалено науково-методичною радою
факультету української філології та журналістики
Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.
Голова ради старша викладачка Ю.О. Омельчук

1. ВСТУП

В умовах університетської освіти навчальна літературно-краєзнавча практика є важливим етапом у системі підготовки фахівця, оскільки допомагає сформувати компетентності майбутнього філолога. Практика такого виду забезпечує цілісність освітнього процесу у закладах вищої освіти, побудованого на принципах послідовності та систематичності.

Процес особистісного становлення майбутнього філолога залежить не тільки від теоретичного матеріалу, отриманого та засвоєного під час вивчення курсів історії української літератури та літературного краєзнавства. Засобом актуалізації та поглиблення теоретичних знань є літературно-краєзнавча практика, завдяки якій студент формує глибоке уявлення про свою спеціальність удосконалює фахову підготовку та професійну компетентність.

Навчальна літературно-краєзнавча практика орієнтована на пізнавально-виховну роботу серед студентів факультету української філології та журналістики. Базами практики є Херсонський обласний краєзнавчий музей, музей-квартира Б.А. Лавреньова, Херсонська обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Гончара, Херсонська обласна бібліотека для дітей ім. Дніпрові Чайки, Дитячо-юнацька бібліотека ім. Лесі Українки, музей історії університету, кабінет народознавства та кафедра української літератури факультету української філології та журналістики, читальні зали ХДУ. Під час роботи з каталогами і фондами бібліотек студенти знайомляться з основними вимогами щодо оформлення наукових джерел, принципами розміщення літератури, займаються вивченням матеріалів з призначених тем, проводять обробку зібраних даних.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики – окреслити літературне краєзнавство як наукову галузь, визначити об'єкти й джерела літературного краєзнавства, охарактеризувати форми і види літературно-краєзнавчої роботи в школі у позашкільний час, подати відомості з історії літературного краєзнавства Херсонщини, висвітлити найхарактерніші явища літературного процесу ХІХ – початку ХХІ століття в нашому краї, зосередивши основну увагу на творчості відомих письменників, чиї тексти пропонуються до вивчення в загальноосвітній школі.

Завдання практики:

- простежити зв'язок літературного краєзнавства з іншими навчальними дисциплінами;
- поглибити знання, зокрема, з літературного краєзнавства, методики краєзнавчих досліджень, навчитися застосовувати методики краєзнавчих досліджень для вивчення історії регіону;
- навчити студентів аналізувати твори письменників-класиків і авторів-сучасників;
- сформувати у студентів уявлення про жанрові й стильові пошуки українських письменників ХІХ – початку ХХІ століття, про розмаїття літературних талантів на Херсонщині;
- ознайомитися з літературними, довідниковими, бібліографічними та іншими джерелами краєзнавства;
- підготувати матеріали про творчість українських письменників літератури рідного краю;
- розвивати комунікативні здібності студента;
- виробити вміння і навички працювати з інноваційними технологіями у професійній діяльності;

- готувати студентів-філологів до вчительської праці, до проведення краєзнавчої роботи.

У результаті проходження навчальної практики студенти оволодівають такими компетентностями:

- знання та розуміння предметної області, усвідомлення особливостей професійної діяльності;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо;
- здатність працювати в команді;
- здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Програмні результати навчання

1. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.
2. Володіє основами професійної культури. Уміє вдосконалювати набуту під час навчання кваліфікацію.
3. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна літературно-краєзнавча практика складається з етапів:

1. Теоретична підготовка студентів. Навчально-методична підготовка студентів до проходження літературно-краєзнавчої практики розпочинається із ознайомлення їх з програмою практики, методикою її проходження, календарним плануванням, вимогами до виконання загальних та індивідуальних завдань, правилами оформлення звіту та опрацьованого матеріалу. Проводиться інструктаж із правил охорони праці та техніки безпеки життєдіяльності.
2. Проходження практики. Під час проходження навчальної літературно-краєзнавчої практики студенти-філологи відвідують екскурсії в краєзнавчих, літературних, народознавчих, етнографічних музеях, де отримують інформацію про літературну творчість, історичні особливості, звичаї, традиції рідного краю тощо; збирають та опрацьовують краєзнавчі та літературно-біографічні матеріали, переглядають екранізовані твори українських письменників Херсонщини або про Херсонщину, обговорюють їх; працюють з картотеками в бібліотеках, систематизують інформацію та використовують її в наукових роботах; проходять літературно-краєзнавчий квест на основі інноваційних технологій та online-тестування, освоюють новітні технології в освіті, вчаться застосовувати в професійній діяльності; зустрічаються із херсонськими письменниками, готують та проводять прес-конференції з ними.
3. Систематизація матеріалу та підсумки. Зібрані під час проходження практики матеріали, оброблені, систематизовані та класифіковані матеріали, виконані індивідуальні завдання, презентації студенти оформлюють відповідно до вимог, складають у теки, здають

керівникові у визначений термін. Кожен практикант проводить захист виконаних ним завдань.

4. Залік. Після завершення навчальної практики проводиться залік, результати якого фіксуються в заліково-екзаменаційній документації. Студент, який не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку, відраховується з університету.

3.1. Види робіт під час практики:

1. Експедиція до Херсонського обласного краєзнавчого музею та опрацювання краєзнавчого матеріалу.
2. Оглядова екскурсія про письменників Херсонщини та опрацювання матеріалів у музеї-квартирі Б.А. Лавренюва.
3. Тематична екскурсія в музеї історії ХДУ «Випускники ХДУ – відомі українські письменники».
4. Перегляд кінофільмів та вистав за творами українських письменників, їх обговорення та аналіз.
5. Прес-конференції із херсонськими письменниками.
6. Робота з картотеками в бібліотеках, складання бібліографії українських письменників.
7. Літературно-краєзнавчий квест на основі інноваційних технологій на базі Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. О. Гончара.

3.2. Список рекомендованої літератури (навчально-методичні видання):

1. Іваннікова Л. Фольклористика Півдня України: сторінки історії. Запоріжжя : [б. в.], 2008. 291 с.
2. Матеріали з історії народознавства в Україні : Каталог етнографічних програм (друга половина XVIII-XX ст.) / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського, Ін-т укр. археографії; уклала О. Боряк. Київ : Українознавство, 1994. 124 с.
3. Програма, запитальник та методичні поради дослідникам народної культури України / упорядн. Л. Орел, К. Міщенко. Київ : ІСДО, 1995. 232 с.
4. Семенов О., Базиль Л., Дятленко Т. Фахова практика вчителя-словесника : навч. посіб. Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2011. 490 с.
5. Супруненко В. Енциклопедія українознавства : у 2 кн. Кн. 1 : Ми українці. Донецьк : ВАТ «Дніпро книга», 1999. 412 с.
6. Тронько П. Українське краєзнавство в XX столітті / наук. ред. В.А. Смолій ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ : [б.в.], 2002. 84 с.
7. Цепкало Т. Програма та навчально-методичні рекомендації до проведення літературно-фольклорної практики : для студентів спеціальностей: 6.020303 Філологія (українська мова та література)*; 6.020303 Філологія (українська, англійська мова та література)*. Херсон : Видавництво ХДУ, 2017. 27 с.
8. Чорна М. Навчально-методичні рекомендації до проведення фольклорної та літературно-краєзнавчої практики. Херсон: Видавництво ХДУ, 2004. 20 с.

3.3. Методичні рекомендації

Теоретичною підготовкою студентів-філологів до літературно-краєзнавчої практики є навчальні дисципліни з історії української літератури, літературного краєзнавства, фольклору і дитячої літератури тощо. Огляд рекомендованої літератури також є підготовчим етапом до проходження практики.

Під час настановчої конференції студентам повідомляють мету, зміст, завдання та графік практики, проводять консультації з методики виконання індивідуальних завдань, ознайомлюють з основними вимогами до оформлення матеріалів, демонструють зразки таких матеріалів, виконаних кращими студентами попередніх років навчання. Практиканти отримують інструктаж із техніки безпеки.

Екскурсії в Херсонському обласному краєзнавчому музеї, музеї-квартирі Б.А. Лавреньова, музеї історії ХДУ, літературних та народознавчих музеях м. Одеси та Києва дають змогу виховати в студентів пізнавальний інтерес до творів мистецтва, скласти цілісне уявлення про особливості літератури рідного краю, сформувати ціннісні орієнтації та гуманітарні знання з метою подальшого використання інформації, отриманої під час екскурсії, в професійній та науковій діяльності.

Перегляд кінофільмів та екранізованих вистав за творами української літератури. Обговорення фільмів, співставлення їх із літературним варіантом, збір та повідомлення інформації про режисерів, акторів та процес знімання дають студентам можливість навчитись формувати власну думку, вирішувати проблемні питання, брати участь у дискусіях, ознайомлюватись із відгуками про фільми та порівнювати їх із власною позицією.

Прес-конференція з письменниками Херсонщини. Керівник консультує практикантів щодо підготовчого етапу та методики проведення прес-конференції з письменниками; студенти налаштовують техніку та інтернет, підключають проектор, за допомогою якого виводяться питання на екран.

Різноманітні види завдань під час навчальної літературно-краєзнавчої практики сприяють поглибленню та розширенню теоретичних знань, збагаченню світогляду студентів-філологів, забезпечують розвиток інтелектуального потенціалу, самостійності, креативності кожної особистості, реалізують принципи систематичності, наступності, взаємодоповнюваності та емоційності.

3.4. Питання до заліку

1. Що таке естетична компетентність майбутнього вчителя-філолога?
2. З якими дисциплінами пов'язане літературне краєзнавство?
3. Мета і завдання початкової літературно-краєзнавчої практики.
4. У чому полягає навчально-пізнавальна складова літературно-краєзнавчої підготовки?
5. Охарактеризуйте практичну складову літературно-краєзнавчої підготовки.
6. Особливості літературно-краєзнавчої діяльності майбутнього учителя-філолога.
7. Література на Херсонщині і в Таврії XIX – початку XX ст.
8. Література на Херсонщині в XX – на початку XXI ст.
9. Іншомовні письменники Херсонщини. Творчість Б. Лавреньова, К. Кудієвського, А. Дрозд, Л. Федоровської, М. Касьянова, М. Питалєва, І. Цветкової, В. Плоткіна російською мовою.

4. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль за якістю знань та вмінь студентів, застосуванням набутих практичних навичок відбувається постійно впродовж усього терміну проходження практики у формі порад, консультацій, пояснень тощо. Застосовується групова та індивідуальна перевірка виконаних завдань. Під час групової перевірки керівник визначає рівень колективних дій, злагодженість та згуртованість під час виконання загальних завдань. Індивідуальна перевірка дає можливість з'ясувати, якими професійними якостями оволодів кожен студент, виявити недоліки та окреслити шляхи їх подолання. Важливою формою контролю також є самоконтроль, правильна організація якого забезпечує реалізацію принципів свідомості, активності, міцності знань, умінь та навичок практикантів.

Методами перевірки є бесіди, консультації та обмін досвідом між студентами, завдяки яким контролюється хід практики та правильність виконання завдань. Проведення прес-конференції забезпечує перевірку теоретичних знань, набутих під час вивчення таких дисциплін, як «Історія української літератури» та «Літературне краєзнавство»; вироблення вмінь творчо застосовувати їх на практиці, вирішувати типові завдання, самостійно здійснювати аналіз власних здібностей та практичних навичок.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Після завершення навчальної практики студенти мають подати керівникові у зазначений термін звітну документацію, що складається зі щоденника та збірки матеріалів, складених у теку з файлами та оформлених відповідно до вимог. Відеоматеріали та презентації подаються на CD-дисках, і також вкладаються до теки.

Тека з матеріалами літературно-краєзнавчої практики має таку структуру:

1. Титульний аркуш;
2. Роздруковані матеріали, що складаються з таких підрозділів:
 - 2.1. Картотека журнальних статей із трьох фахових видань.
 - 2.2. Інформація про кінофільм або виставу за художніми творами.
 - 2.3. Індивідуальне завдання
3. CD-диск з відеоматеріалами та презентацією про творчість українських письменників.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

За результатами проходження літературно-краєзнавчої практики оцінювання знань і вмінь студентів відбувається на підставі комплексу критеріїв:

- якість знань студентів та вміння застосовувати їх на практиці;
- вміння систематизувати, класифікувати та узагальнювати інформацію;
- рівень сформованості умінь та навичок практичної роботи студентів як майбутніх спеціалістів;
- вміння робити аргументовані висновки;
- якісне виконання завдань під час перебування на базах практики;
- правильне оформлення документації;
- рівень оволодіння інноваційними технологіями з фаху;
- захист презентацій та індивідуальних завдань;
- повнота та якість відповідей на запитання.

Оцінку **«відмінно» (90-100 балів)** студент отримує, якщо всі завдання практики виконано в повному обсязі, виявлено глибоке розуміння теоретичних знань та вміння творчо їх застосовувати. Враховується сумлінне виконання всіх завдань практики, високий рівень удосконалення своїх знань, умінь та навичок, пов'язаних із особливостями професійної діяльності. Матеріали опрацьовано, проаналізовано, правильно оформлено та подано у визначений термін. Повністю розкрито тему індивідуального завдання, зроблено чіткі висновки щодо досліджуваного питання. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінку **«добре» (83-89 балів)** студент одержує, якщо завдання практики виконані правильно, але недостатньо повно. Практикант виконував завдання керівників практики, удосконалював на практиці свої знання з історії української літератури та літературного краєзнавства. Матеріали подано у визначений термін, але недостатньо систематизовано. Індивідуальне завдання виконано та логічно викладено. Відповіді на запитання членів комісії під час заліку загалом правильні. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінку **«добре» (74 -81 балів)** студент отримує, якщо завдання практики виконано повно, але було допущено кілька не дуже грубих помилок. Практикант виконував завдання керівника практики, удосконалював свої знання та навички з фаху. Матеріали подано у визначений термін, але є певні невідповідності або оформлено з помилками. Тему індивідуального завдання розкрито, але логіка викладу порушена. Під час відповідей на питання членів комісії орієнтується у змісті практики. У щоденнику студента зафіксовано зміст роботи впродовж усього періоду проходження практики.

Оцінку **«задовільно» (64-73 балів)** студент отримує, якщо завдання практики виконано в неповному обсязі, в ході виконання завдань допускалися помилки. Знання теоретичного матеріалу продемонстровано з деякими недоліками, недостатньо сформовані основні вміння та навички. Матеріали практики опрацьовано з помилками, бракує аналізу, щоденник оформлено неправильно. Індивідуальне завдання виконано, але не розкрито тему. Відповіді на запитання членів комісії неповні.

Оцінка **«задовільно» (60-63 бали)** ставиться студентові, якщо завдання практики виконано з помилками або не в повному обсязі. У теоретичних знаннях виявлено недоліки, бракує сформованих умінь та навичок зі спеціальності. Матеріали опрацьовано частково, оформлено неправильно, слабко аргументовані висновки й узагальнення, індивідуальне завдання виконано частково. Щоденник оформлено неправильно. Відповіді на запитання членів комісії неповні.

Оцінку **«незадовільно» (35-59 балів)** студент отримує, якщо більшість завдань навчальної практики не виконані. Практикант не володіє теоретичними знаннями, не може дати відповіді на поставлені питання. Виявлені проблеми із виконанням завдань, не сформовані вміння проводити відповідні види роботи. Матеріали недбало опрацьовано, оформлено з помилками. Щоденник оформлений неправильно.

Оцінку **«незадовільно» (1-35 балів)** студент отримує, якщо завдання навчальної практики не виконані.

За шкалою ЕСТС		Оцінка в балах	За національною шкалою (залік)
А	відмінно	90-100	

B	добре	83-89	зараховано
C	добре	74-81	
D	задовільно	64-73	
E	задовільно	60-63	
FX	незадовільно (з можливим повторним складанням)	35-59	не зараховано
F	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)	1-34	